

ЦИФРОВІЗАЦІЯ: АКТУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ, ЯКІ ВОНА ВИРІШУЄ

Цифровізація управлінських процесів створює для будь-якої країни великий потенціал соціально-економічного розвитку. Але для повноцінної реалізації цього потенціалу, самого лише вирішення технічних завдань цифровізації недостатньо, натомість потрібне синхронне підвищення культури ведення й адміністрування бізнесу, державного адміністрування, подолання корупції.

Перш за все, важливо розкрити сутність і мету цифровізації. Тож, цифровізація – тривалий процес в економіці, управлінні (та й загалом у всіх сферах, наприклад таких, як медицина, освіта тощо), при якому відбувається перехід на цифрові технології задля того, аби модернізувати кожен з напрямів і в цілому систему роботи.

29 липня 2019 р. Верховна Рада створила Комітет з питань цифрової трансформації. Він покликаний організувати, контролювати роботу за такими напрямками: створення цифрового суспільства в Україні, функціонування і користування Інтернет-мережі, розробка програм про цифрове співробітництво, поширення електронних послуг, кібербезпека тощо. Згодом, 2 вересня 2019 р., Кабінетом Міністрів утворено Міністерство цифрової трансформації України, яке координує оптимізацію системи цифровізації та відповідну роботу органів державної влади. А після того, як затвердили Положення щодо цього Міністерства, почалася реалізація всієї державної політики нашої країни у сфері цифровізації, тобто: формування цифрових інновацій, економіки тощо. Так би мовити, почалася ІТ-індустрія в Україні [1, с.1].

У процесі цифровізації формуються нові та набагато ефективніші системи виробництв, обслуговування, покращується сфера соціально-трудова відносин. А щоб перейти до цифровізації, практично кожна державна установа повинна відмовлятися від старих моделей управління, і поступово впроваджувати сучасні технології, створювати власні стратегічні інвестиції саме в інформаційно-комунікаційних технологіях. Важливо розуміти, що «цифровізацію» треба сприймати не як ціль певного виробництва, а як певний інструмент, завдяки якому буде відбуватися стимулювання до відкритого інформаційного суспільства, економічного зростання країни, збільшення робочих місць та продуктивності тощо [1, с.1].

Як показало дослідження, цифровізація виконує низку функцій, а саме:

- фінансового контролю і регулювання, оскільки цифровізація сприяє прозорості у розподілі, залученні і використанні ресурсів;
- фінансового аналізу - завдяки процесам автоматизації збору, опрацювання і зберігання даних забезпечується швидкий доступ до актуальної інформації для планування і коригування бюджетів на макро-, мезо-, мікрорівнях;
- комунікативну – цифровізація сприяє розбудові ефективних комунікацій як по вертикалі управління, так і по горизонталі – для інформаційного забезпечення кооперації між суб'єктами різних галузей або у конкретній галузі;
- підвищення ефективності використання ресурсів, що досягається за рахунок більш об'єктивного розподілу коштів, з урахуванням ефективності проєктів, на які вони спрямовуються, а також отримання економії внаслідок переходу від паперового адміністрування до електронного.

Цифровізація є необхідним елементом роботи організацій у сучасному світі. З кожним роком вона дає поштовх до економічного розвитку, дозволяє сформувати більш демократичне суспільство, механізми покращення функцій управління, зробити більш доступною освіту, банківську справу, охорону здоров'я, державні послуги тощо. Цифровізація – це основа, завдяки якій можливо досягти добробуту в країні, покращити та водночас полегшити життя громадянам. Проте потрібно не забувати, що без наявності стійкого соціально-економічного зростання буде складніше контролювати цифровий простір та уникати ризиків чи проблем. Тобто, насамперед, ще треба створити і забезпечити інформаційну безпеку.

Актуальними завданнями сьогодення є зменшення кіберзлочинності, підвищення рівня захисту персональних даних; створення захищеного обміну різними ідентифікаційними даними для фізичних та юридичних осіб. Загалом, потрібно, щоб цифровий простір був безпечний для людей, для збереження і передачі документів тощо [1, с.2].

Одна з ключових переваг цифровізації для України – це сприяння подоланню бюрократизації і корупції. І провідну роль у цьому процесі відіграє мобільний застосунок і вебпортал державних послуг онлайн «Дія», розроблений Міністерством цифрової трансформації України. «Дія» призначена для обслуговування громадян і суб'єктів підприємництва. Зокрема, послуга «Оселя» дозволяє оформити іпотеку без фізичного збору довідок у різних державних установах та відвідання банківської установи. За допомогою проекту «Робота можна отримати такі гранти: на власну справу – до 250 тис. грн; грант на розвиток власного садівництва, ягідництва та виноградарства – до 400 тис. грн на гектар; грант на розвиток тепличного господарства – від 2 млн грн.; грант на переробне підприємство – до 8 млн грн. У «Дії» заявлений невеликий час на оформлення заявки – до 20 хвилин. І це можливо завдяки тому, що відбувається обмін даними між Державними реєстрами. Для цього Міністерством цифрової трансформації було проведено значну роботу з оцифрування 350 Державних реєстрів [2].

Вагомою перешкодою для розвитку культури цифровізації є опір змінам у тих системах, які мають незаконні доходи, працюють за корупційними схемами. Таким чином, потрібні комплексні зміни у системі управління й адміністрування. Вони стосуються нормативно-правового регулювання, яке має нівелювати, а не створювати умови для розвитку корупції; викорінення деструктивної для громадянського суспільства філософії державної дозвільної системи як засобу збагачення посадовців; реалізація належної системної просвітницької діяльності.

Актуальність застосування цифровізації як інструменту подолання корупції підтверджується виявленими масштабами фінансових злочинів в Україні та тенденцією до їх зростання. В нашій країні поширюється практика функціонування професійних мереж, які допомагають ухилятися від сплати податків та легалізують (відмивають) кошти, отримані внаслідок такого виду злочинних дій. В середньому за рік обсяг «відмитих» коштів складає близько 10,6% ВВП України. І попит на такі види послуг, згідно з результатами розслідувань Державної служби фінансового моніторингу України, достатньо високий [3].

Прогресивний світ надає підтримку державам, які обирають шлях подолання корупції. Зокрема, Програма «Підтримка організацій-лідерів у протидії корупції в Україні «ВзаємоДія!» за фінансування Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) надає грантові ресурси на підтримку ініціатив у сфері протидії корупції. Від аплікантів 2023 року приймаються концепції, спрямовані на досягнення таких основних результатів: вищий рівень прозорості і підзвітності роботи владних органів; активізація залучення громадян до протидії корупції, у тому числі у гуманітарній сфері; посилення передумов для виявлення активів фізичних і юридичних осіб, пов'язаних з військовою агресією російської федерації [4].

Питання подолання корупції має вирішуватися комплексно, вагому роль у цьому процесі відіграють превентивні, просвітницькі заходи. Тому вітально необхідно у достатньому обсязі фінансувати культуру, адже 200 стаціонарних книгарень для України з населенням 41 млн осіб (або 1 книгарня на 205 тис. населення) – це неприпустимо мало; системно модернізувати освітній процес, у тому числі шляхом впровадження в освітні програми на усіх рівнях освіти та в якості програм підвищення кваліфікації таких компонент, як бізнес-етика, норми ділового спілкування. Потрібно створювати нові і просувати існуючі антикорупційні освітні компоненти, які вже наразі доступні на цифрових платформах, зокрема, курс «Антикорупція», розроблений за участю Національного агентства з питань запобігання корупції та розміщений на платформі «Дія».

Україна наслідуює, і водночас експортує (наприклад, застосунок Дія), прогресивні напрями цифровізації на різних рівнях управління. Поширення цифровізації в управлінській діяльності та безперервне удосконалення цифрових технологій має спрямовуватися на підвищення економічного добробуту, підвищення конкурентоздатності, формування позитивного іміджу країни, у тому числі шляхом подолання корупції. Для цього потрібен комплекс реформ: економічних, техніко-технологічних, соціально-культурних, освітніх, нормативно-правових.

Список використаних джерел:

1. Чередніченко Н.С. Цифровізація державного управління. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/01/354.pdf> (дата звернення: 17.02.2023).
2. Дії 3 роки. Як Україна отримала місце у світовій історії цифровізації? *Економічна правда*. 14.02.2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/02/14/697034/> (дата звернення: 20.02.2023).
3. Kopytko M., Vinichuk M., Guk O., Shenderivska L., & Mokhonko H. Financial Stability as a Factor of Ensuring Sustainable Development of Ukraine's Economy in the Conditions of Globalization. 2022 IEEE 3rd International Conference on System Analysis & Intelligent Computing (SAIC), Kyiv, Ukraine, 04-07 October, 2022, pp. 1-7, doi: 10.1109/SAIC57818.2022.9922978. (Access: 21.02.2023).
4. Грантова програма на підтримку ініціатив громадянського суспільства та медіа у сфері протидії корупції. *Громадський простір*. 22.07.2022. URL: <https://www.prostir.ua/?grants=hrantova-prohrama-na-pidtrymku-initsiatyv-hromadyanskoho-suspilstva-ta-media-u-sferi-protydiji-koruptsiji-3> (дата звернення: 19.02.2023).